

Elev børnehjem & Birkebakken & Skovbakkevej & Birkebo & Hobbitten

OG TIDEN GÅR...

Birkebakken i 50 år

**Annelise Søndengaard
2002**

Birkebakken i dag

Døgninstitutionen Birkebakken er i dag en moderne handicapinstitution for børn, unge og voksne med nedsat psykisk funktionsevne.

Der er i dag 54 beboere på Birkebakkens døgnafdelinger og de tilknyttede bofællesskaber Birkebo og Skovbakkevej. Institutionen har ca. 120 fastansatte medarbejdere.

Birkebakken er amtsdækkende og arbejder meget bevidst på, at børn, unge og voksne bor under hjemlige forhold.

Jysk børneforsorg/Fredehjem

Jysk børneforsorg/Fredehjem er en sammenslutning af Jysk børneforsorg, der under navnet »Kvindehjælpen« startedes i Århus af Ellen Schepelern i 1906, og »Fredehjem«, der startedes af pastor Jørgen Chr. Berthelsen i Harbøre på omkring samme tid.

Jysk børneforsorg/Fredehjem har som formål som en del af folkekirkens diakoni at udøve pædagogisk og støttende arbejde for svagtstillede børn, unge og familier.

Formålet søges realiseret gennem driften af en række tilknyttede institutioner, der samarbejder med offentlige myndigheder, og gennem oprettelse og drift af socialpædagogiske alternativer.

Redaktion: Annelise Søndengaard (Ansv.)

Fotos: Venligst udlånt af Erna og Svend Carlsen, Birkebakken, Jysk børneforsorg/Fredehjem

Produktion: Århus Amts Trykkeri. DS/EN ISO 14001 miljøcertificeret og EMAS-registreret. 357-02-005.

Bagsidefoto: Claus Haagensen/Cbili

Elev børnehjem

Sådan beskrev Jysk børneforsorg/Fredshjems forretningsfører, Lars Bundgaard, Elev børnehjem i 1982:

Vedrørende forstanderstillingen på Elev børnehjem

Forstanderstillingen på Elev børnehjem er blevet ledig som følge af forstander Svend E. Carlsens sygdom og pensionering. Carlsen har været forstander på hjemmet, siden det blev oprettet som ventetidshjem i 1951.

Carlsen har i længere tid været sygemeldt, og i hans sted er afdelingsleder Margit Simonsen konstitueret forstander. Formelt er forstanderstillingen ledig pr. 1. september 1982, men der kan aftales tiltrædelse til et senere tidspunkt.

Børnehjemmets art og funktion

Elev børnehjem er ifølge sine vedtægter en døgninstitution for børn og unge efter bistandslovens § 96. Hjemmet er en selvejende institution med en bestyrelse bestående af 3 medlemmer udpeget af Jysk børneforsorg, 1 medlem udpeget af Århus amtsråd og 1 medlem udpeget af Århus byråd. Formand for bestyrelsen er Jens Nørgård, Århus, der samtidig er formand for foreningen Jysk børneforsorg.

Børnehjemmet fungerede frem til 1976 som ventetidshjem under børne- og ungdomsforsorgen og overgik herefter (uden funktionsændringer) til åndssvageforsorgens regi. Ved særfor sorgens ud-

lægning i 1980 blev der indgået driftsoverenskomst med Århus Amtskommune (stadig uden nævneværdige funktionsændringer).

Hjemmet er normeret til 26 børn og unge fra 0-18 år med vidtgående psykiske handicap. Alle pladser er normalt optaget. I de senere år har 2 af pladserne været anvendt til aflastningsbørn. Efter aftale indgår 7-8 børn i en fast turnus, således at de er på hjemmet f.eks. hver anden weekend, hver fjerde uge osv. Der er for nylig aftalt endnu en aflastningsplads, nemlig til akut placering af et barn eller en ung. Der er således i dag 23 fastboende børn og unge på børnehjemmet.

Der er en vis usikkerhed omkring aflastningsordningens fremtid, idet Århus Amtskommune nu bygger et aflastningshjem i Højbjerg, men under alle omstændigheder er det et mål at komme ned på et lavere pladsantal, når henses til bygnings- og lokaleforholdene samt børnenes aldersfordeling.

Foreningstilknytningen

At Elev børnehjem er tilknyttet Jysk børneforsorg betyder, at foreningen Jysk børneforsorg er stifter af hjemmet og fortsat er ejer af grund og bygninger, hvorfor f.eks. bygningsforhold henhører direkte under foreningens kompetence.

Siden oprettelsen af den selvejende institution er der indgået et lejemål mellem foreningen og institutionen.

Jysk børneforsorg udpeger endvidere flertallet til bestyrelsen for Elev børnehjem, og i det hele taget indgår medarbejdere og forstander i det fællesskab, der er mellem foreningen og dens institutioner.

Indtil udlægningen i 1980 varetog foreningens kontor hjemmets administration, herunder løn- og regnskabsforhold. For en stor del af disse opgaver gælder, at de nu er overgået til amtskommunen, men kontoret har dog fortsat tæt kontakt med hjemmet, og det kan være behjælpelig i en række situationer, foruden at kontoret er sekretariat for hjemmets bestyrelse.

Foreningen Jysk børneforsorg, hvis historie går 76 år tilbage, driver i dag 8 døgninstitutioner for børn og unge. Foreningens formål er ud fra en kristen indstilling at drive pædagogisk og hjælpende arbejde blandt vanskeligt stillede børn og unge.

Foreningens ledelse varetages af en hovedbestyrelse, der vælges på årlige generalforsamlinger. Forstandere og medarbejdere har hver en repræsentant uden stemmeret i hovedbestyrelsen.

Foreningen driver et mindre kontor her på Vesterbro Torv.

Børnehjemmets beliggenhed

Hjemmet er frit beliggende ca. 1 km fra Elev by og med en afstand på ca. 12 km til Århus cen-

trum. Det tilhørende areal er på ca. 4,5 tdr. land, der blandt andet anvendes til legepladser samt indhegning til dyr (får og geder). Beliggenheden tæt ved den lille by Elev spiller en ikke uvæsentlig rolle, idet der er tradition for gensidige kontakter mellem hjemmet og byen. Et udslag heraf har bl.a. været en del arrangementer sammen med borgerforening og menighedsråd omkring indsamling af penge til en bus til hjemmet. Bussen er indkøbt i år for indsamlede midler.

Der er et løbende samarbejde med sognekirke og menighedsråd, bl.a. omkring julefest og konfirmandforberedelse.

Sognepræsten i Elev er for tiden medlem af hjemmets bestyrelse.

Bygningerne

Der er tale om en tre-etages hovedbygning og en to-etages sidebygning. Hjemmet er opdelt i tre afdelinger med 9, 8 og 9 børn. De to af afdelingerne findes i hovedbygningens 1. og 2. sal, mens den tredje afdeling findes i sidebygningens 1. sal.

I stueplanen findes fællesrum mv., spisestue, køkken, vaskeri, kontorer osv.

Der er kun i enkelttilfælde tale om enkeltværelser. Børnene bor normalt 2 eller 3 sammen på en stue eller værelse.

Bygningerne er gamle - ca. 100 år (det var oprindeligt en højskole og blev købt af Jysk børneforsorg i 1917 og frem til 1951 anvendt som mødre- og spædbørnehjem).

Selvom vedligeholdelsesstandarden på hjemmet er god, er der behov for en renovering på flere områder. Allerede i dette efterår påbegyndes fornyelse af bade- og toiletforholdene i hovedbygningens 2 afdelinger, og der regnes med, at det i årene fremover vil blive muligt at skaffe de økonomiske midler til fortsættelse af renoveringen.

Størrelsesmæssigt har hovedbygningen i alt et boligareal på 633 m² fordelt på de 2 etager, mens sidebygningen indeholder 297 m². Desuden hører der et fritliggende parcelhus på 122 m² til børnehjemmet (beliggende ca. 50 m fra hovedbygningen - opført i 1964). Dette har hidtil været anvendt som forstanderbolig.

Når det i opslaget antydes, at der evt. medfølger tjenestebolig til stillingen, indebærer dette, at husets fortsatte anvendelse som forstanderbolig vil blive afgjort ved en drøftelse med den, der får stillingen. Et alternativ, der har været overvejet, er muligheden for anvendelse som boenhed for nogle af de ældste beboere.

Medarbejderne

Selvom børnehjemmet reelt fungerer som afdelingsopdelt, er der ikke en formel personalenormering i overensstemmelse hermed. Vi er netop inde i nogle ændringer mht. fordelingen af personalet på afdelingerne og heraf følgende vagtplansændringer, der betyder, at hver afdeling vil blive ledet af enten en afdelingsleder eller en 1. assistent.

På den pædagogiske side ser personaleressourcerne således ud:

- 1 afdelingsleder (stedfortræder for forstanderen)
- 2 1. assistenter
- 6,25 assistenter
- 5 døgninstitutionsmedhjælpere
- 2,6 weekendafløserne og nattevagter (der er tale om 2,6 medhjælperstillinger, der er fordelt på en række deltidsansættelser)
- 2 diakonelever

Foruden dette har en af afdelingerne (ungdomsafdelingen) for tiden en 20-timers støttepædagogstilling til en psykotisk dreng.

Hvad angår nattevagtstillingerne, drejer det sig om en vågen- og en rådighedsvagt. Den sidste varetages af assistenterne.

Weekendafløserne er ekstrahjælp lørdage og søndage. Det er deltidsstillinger - ofte besat med studerende.

De 2 diakonelever indgår på lige fod med pædagogmedhjælperne i vagtplanerne.

I øvrigt indebærer personaleressourcerne, at de 3 afdelinger kan få 6, 6 og 5 heltidsstillinger, når man ser bort fra nattevagter og weekendafløserne.

I den nye vagtplan, der tænkes indført i eftersommeren, er det forudsat, at afdelingslederen har 30 timer på sin afdeling, mens 10 timer ugentligt er afsat til administrativt arbejde på kontoret.

Den uddannelsesmæssige baggrund for assistenterne er ligelig fordelt mellem børneforsorgspædagoger og diakoner fra socialpædagogisk linie.

Der er i de senere år sket et fald i antallet af døgninstitutionsmedhjælpere til fordel for assistenter – en udvikling, der forventes at fortsætte.

Der er gennemgående tale om et ungt personale. Dette er naturligt for medhjælpergruppen, idet stillingerne ofte bruges som forpraktik inden starten på en pædagogisk uddannelse, men også for assistenterne er gennemsnitsalderen på ca. 30 år. Flere af de uddannede har dog været på hjemmet mellem 5 og 10 år.

Hvad angår det praktiske personale, ser normeringen således ud:

0,5 husholdsleder
0,5 kontorassistent
1 pedel
3,4 rengøringsassistenter

Herforuden er der for tiden en langtidsledig pædelmedhjælper ansat.

Dette praktiske personale har en noget højere gennemsnitsalder, og for flere er der tale om lang tids ansættelse.

Husholdningslederstillingen er besat med forstanderens hustru, og hun vil formentlig fortsætte i stillingen – i hvert fald et stykke tid efter lederskiftet.

Hjemmets økonomi

Ved overgangen til amtsregie i 1980 overgik lønudbetalingen og bogføringen fra Jysk børneforsorgs kontor til Århus Amtskommune.

Elev børnehjem har i år et budget på ca. 4,5 millioner til rådighed, og budgetstyringen sker via månedlige EDB-udskrevne saldobalancer. En konto, der ofte volder problemer (og også vil gøre det i 1982), er vikarkontoen - her er der afsat 300.000 kr. Det samlede lønbudget er på ca. 3,5 millioner.

Baggrunden for vikarkontoproblemerne er det forhold, at der for et hjem af Elev børnehjems type ikke er tale om nogen nedgang i børneantal i weekends og ferier – som følge af aflastningsordningen er der snarere tale om tværtimod.

Det egentlige – BØRNENE

Alt det foregående omtalte kan siges at være rammen om det centrale – arbejdet og omsorgen for de børn, som Elev børnehjem har fået betroet.

Der er som nævnt tale om børn og unge, der alle er psykisk handicappede, og mange har tillige fysiske handicap af forskellig art. Alle er dog mobile i en vis grad, da hjemmet indretningsmæssigt ikke er velegnet til kørestolsbrugere.

Med hensyn til de psykiske handicap er der tale om flere forskellige kategorier, såsom: mongolbørn, hjerneskadede og psykotiske - ofte kombineret med adfærdsvanskelighed.

Et gennemgående træk for den nuværende børnegruppe er en ret høj alder – gennemsnitsalderen er p.t. tæt ved 17 år. Dette er kombineret med, at mange af børnene har været på hjemmet i en lang årrække.

Det betyder især, at mens man i 60-erne primært arbejdede med en småbørnsgruppe, er der i dag tale om en ungdomsgruppe.

Et problem har her været - og er til en vis grad stadig - at kravene til bygningsindretning, inventar og udfoldelsesmuligheder er forskellige, alt efter om der er tale om småbørn eller unge.

Da mange af børnene er blevet anbragt før 1976, er der en del fra andre amter end Århus, men vi har klare forsikringer om, at ingen flyttes uden børnehjemmets og forældrenes samtykke.

Nyindskrevne og aflastningsbørn er alle fra Århus Amt og primært fra Århus Kommune.

Hvad angår de ældste af børnene, er der sat arbejde i gang omkring mulighederne for deres udskrivning, idet det fortsat er meningen, at hjemmet skal være en børneinstitution, og fortsat er det kun normeret til børn op til 18 år.

Der afholdes løbende konferencer om de enkelte elever, hvori deltager forældre, sagsbehandler, socialcenterkonsulent og klasselærer. Ved disse konferencer drøfter man bl.a. fremtidsplanerne for det enkelte barn med henblik på en udskrivning ved overgangen til voksenalderen. Indtil nu har udskrivningstakten været meget langsom, idet det ofte kun er en centralinstitution, der er alternativ for de ret plejkrævende børn og unge, der i dag er på børnehjemmet.

Alle børnene går i skole (Stensager skolen) og bliver hentet og bragt i bus. Endvidere deltager mange af børnene i særlige aftensskolekurser.

Det er planen, at flere af de ældste nu skal beskæftiges på et nyt dagcenter i Århus.

En generel udvikling i de senere år har været, at klientellet er blevet mere plejkrævende forstået på den måde, at de mere selvhjulpne lettere har kunnet udskrives. Således kan nævnes, at kun ganske få af børnene i dag har et verbalt sprog (til gengæld er tegn- og kropssproget veludviklet for de fleste - en række af medarbejderne har været på tegnsprogkursus, og der er gode erfaringer med brug af tegnsprog). Børnenes udviklingstrin ligger gennemgående mellem 2 og 7 år, og en vigtig opgave vil altid være træning i selvstændiggørelse, f.eks. omkring spisning, renlighed, soignering mv.

I de seneste år har vi indledt forsøg med lejlighedsvis familiepleje for de børn, der ikke har nogen eller kun en meget sporadisk familiekontakt (det er hjemmet selv, der finder og aftaler med plejefamilien - f.eks. en weekend om måneden).

Generelt er forældrekontakten god, og der er tale om et tæt samarbejde med forældrerådet, der selv forestår forskellige traditionelle udflugtsarrangementer mv.

Dette optrykte notat skrev Jysk børneforsorgs ret unge forretningsfører Lars Bundgaard i sommeren 1982 om Elev børnehjem. Notatet var beregnet på kommende ansøgere til forstanderstillingen, der var opslået ledig i 1982

Carlsen & Hansen & tiden

Det, Lars Bundgaard skulle sikre sig med foranstående beskrivelse, var en ny forstander, fordi Svend Carlsen efter 31 års virke var gået på pension.

Det er både en beskrivelse af de faktiske forhold, men også et øjebliksbillede af det hjem, der nu markerer 50 års jubilæet – godt og vel halvvejs igennem sin nuværende historie og godt på vej til en afgørende milepæl i hjemmets historie – nemlig flytningen fra Elev til Brabrand.

Det var også en beskrivelse, der gave pote. Den 1. januar 1983 tiltrådte en ny forstander på Elev børne-

hjem – den dengang 33-årige korpssekretær i KFUM-spejderne, John E. Hansen.

Da Svend Carlsen og fru Erna blev ansat i 1951, havde der været kraftige indvendinger fra direktoratets side. De var for unge med deres henholdsvis 27 og 21 år, men som formanden for tilsynsrådet dengang sagde: »Det problem vil løse sig med tiden!«

Det samme gjorde sig gældende med Århus Amt i 1982 ved ansættelsen af John E. Hansen. Han havde efter amtets mening ingen erfaring fra dette område.

Men også dette problem løste tiden...

Det var imidlertid mere end en foreningsvittighed.

Det blev fortsat ét af de store stridspunkter i forbindelse med ansættelse af især forstandere. Først direktoratet og siden amterne mente ikke, vi havde retten til alene at indstille den forstander, vi ønskede.

Haldor Hald, som i mange år var formand for Kvindehjælpen/Jysk børneforsorg, mente, at det her drejede sig om livsnerven i foreningen, og at vi ville være færdige, hvis denne ret blev taget fra os.

Dette blev også kongstanken for foreningens næste formand, Jens Nørgård, i forbindelse med John Hansens ansættelse.

Det nye forstanderpar, Erna og Svend Carlsen i 1951 med de ældste af de første børn på Elev børnehjem.

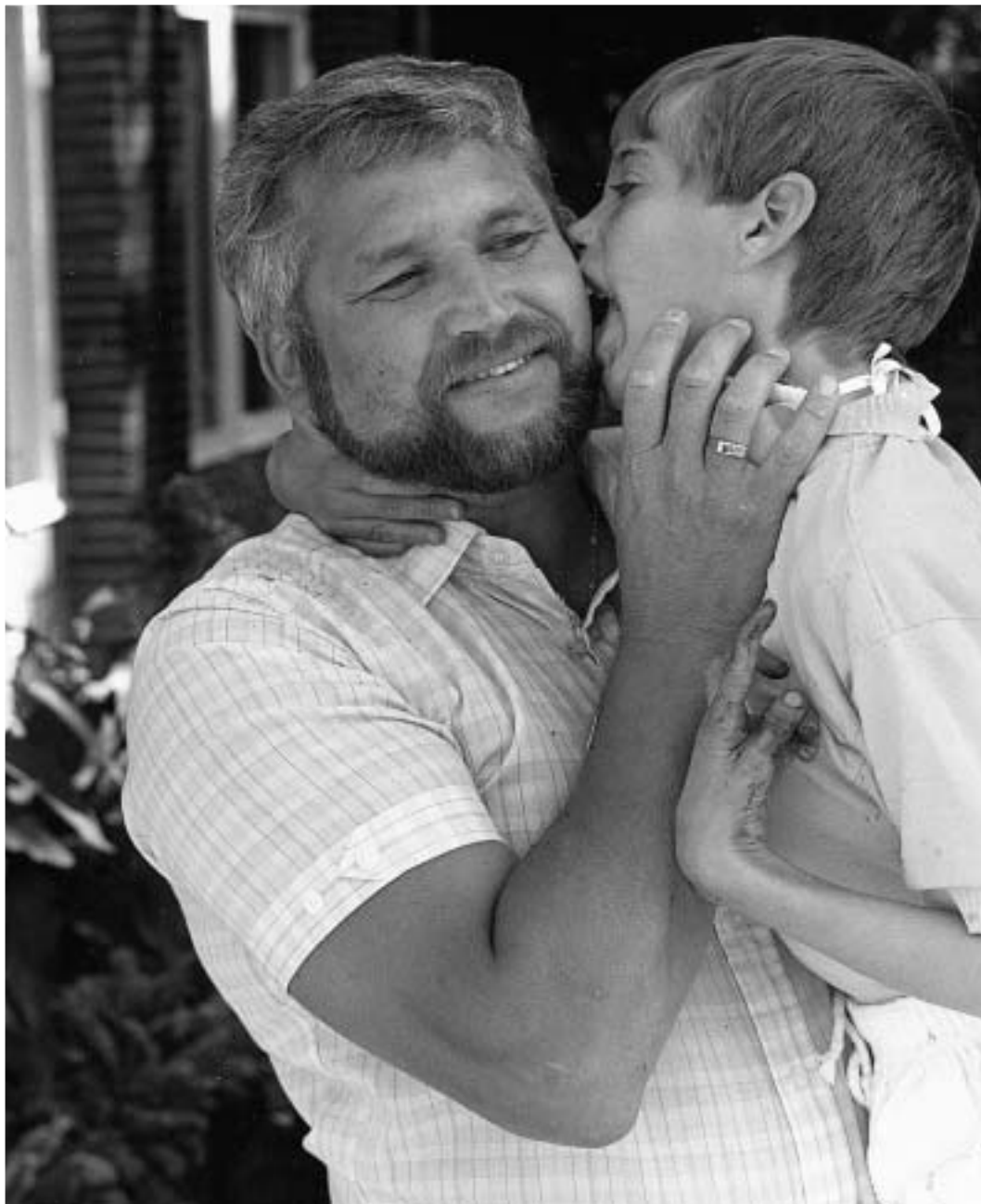
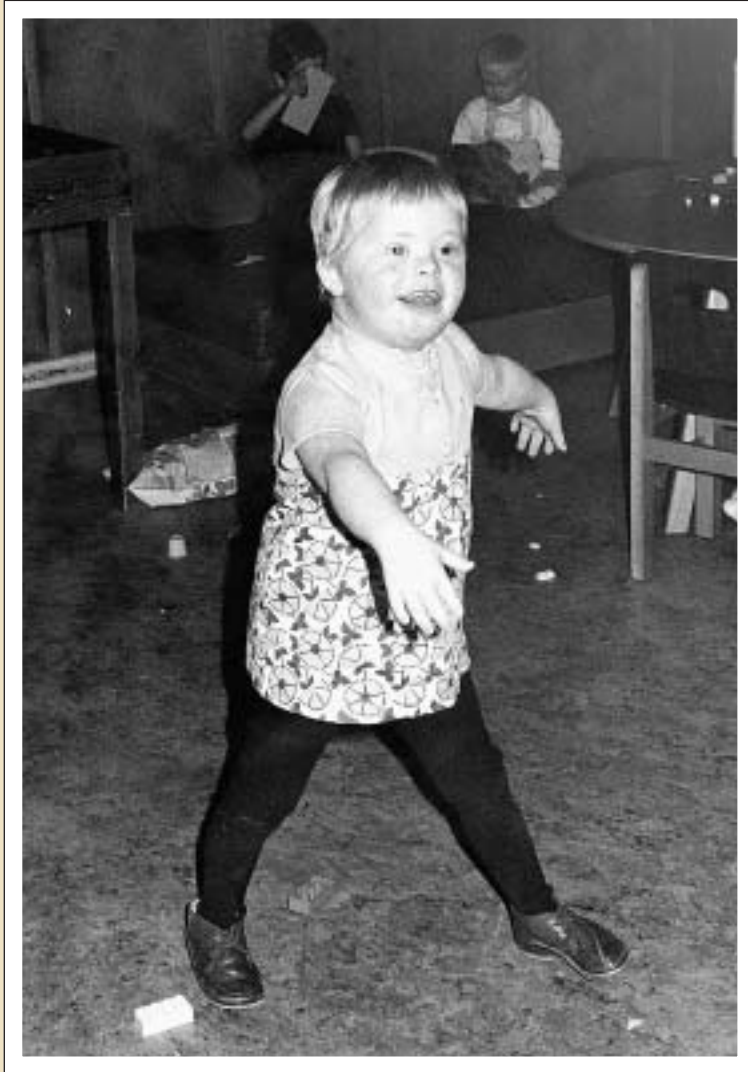

Foto: Claus Haagensen/Chili

Forstander John Hansen var populær, og så smager han åbenbart godt.

Ånd & bogstav & smart tøj

At idéerne også kan ændre sig til det bedre, viser ansættelsen af Mona Engelbrecht i 1999. Da sad vi alle med ved bordet. Der var ingen frustrerende uenighed. Vi behøvede slet ikke diskutere den paragraf i vedtægterne mere.

Ånden kan dog undertiden sejre over bogstavet.

Den institution, John E. Hansen overtog ledelsen af i 1982/83, var, som det fremgår af Bundgaards »madding«, en veldrevet institution.

Set med nutidens øjne var det bygningsmæssigt ikke specielt højt klasseniveau med de snævre stejle trapper og også for os at se med ringe plads.

Det var ånden og stemningen, der gav det høje niveau. Man morede sig med børnene. Man hyggede sig, man talte til dem som til andre børn. Det lykkedes faktisk at opretholde en stærk følelse af, at det her var et hjem med en familie.

Man havde principper som i en almindelig god familie om at se ordentlig ud. De børn, man ikke kunne købe smart tøj til, fordi de måske var lidt alternativt skruet sammen, dem syede man det smarteste tøj til.

Birgitte Thygesen går catwalk (hun blev senere nærværende forfatters første konfirmand fra Elev børnehjem).

Krigen & socialt arbejde & starten

Alle børn var pæne og velholdte med nogle forrygende rødhårede mongoler som absolut blikfang. De fik heller ikke lov til at blive tykke og uhåndterlige. Det kunne ikke gå med de snævre trapper, man skulle som sagt se godt ud.

De færdedes med stor selvfølgelighed i lokalsamfundet, og det hørte til en af sognerådsformanden Henning Nielsens yndlingsbemærkninger: »I Elev bor der 125 mennesker, hvoraf 25 er tossede« Det er sand integration, at man tælles med inden differentieringen (Det hører med til historien, at forstander Svend Carlsen på det bestemteste regnede sig om én af de 25 - for på det tidspunkt boede der kun 24 på hjemmet). I øvrigt foreslog samme sognerådsformand, at man ikke skulle betale ejendomsskat på Elev børnehjem.

I diskussioner om fiksering og reguleringer, som det hed, var standpunktet klar. Forstanderen mente ikke, at såkaldte reguleringer var til nogen gavn. Det højeste, han anså for tilladeligt, var et let klap over fingrene, hvis et barn sad og gramsede i et andet barns mad ved bordet.

Men alt dette her begynder faktisk med 2. verdenskrig - for krigen havde slidt på det private sociale arbejde. Man havde stillet bygninger og lavtlønnede medarbejdere med gavmilde hjerter til rådighed for det sociale arbejde, som der ellers ikke havde været råd til.

Især havde man set det store arbejde blandt unge mødre og spædbørn. Og det var blevet besluttet at bygge et nyt og mere tidssvarende hjem til det store arbejde.

Derfor udskrev Kvindehjælpen - som Jysk børneforsorg dengang hed - en stor landsindsamling i 1942, som gav et overskud på 241.509 kr., og pengene skulle bruges til opførelsen af Riisvangen i Århus (det nuværende Ellengården). Men - stadigvæk på grund af krigen, trak det ud med byggeriet - det gør det i øvrigt stadig, selv om der ikke er krig mere, og Riisvangen var først færdig til indflytning i 1950. Da lå det allerede i kortene, at den gryende velfærdsstat ville gøre lige akkurat den slags institutioner til anakronismer.

Der stod man så med ejendommen på Høvej i Elev...

Elev børnehjem & havemand &

Allerede i 1942 havde Kvindehjælpen fået en indtrængende henvendelse fra overinspektionen om at oprette et fredshjem, og det er klart, at også den tanke lå bag den store indsamling til Riisvangen.

Man besluttede, at det skulle være et såkaldt ventetidshjem - altså et sted, hvor børn fra spædbørnehjemmene kunne være, indtil de kunne overgå til institutionerne under åndssvageforsorgen. Det drejede sig altså om børn mellem 2 og 7 år. Medarbejderne var barneplejersker og en enkelt sygeplejerske, for det var plejen, der stod i centrum.

Efter nogle år fik man også ansat en børnehavelærerinde til de største af børnene.

Institutionen stod under tilsyn af et tilsynsråd, som var ansvarlig over for det offentlige. Dette tilsynsråd var i øvrigt honoreret.

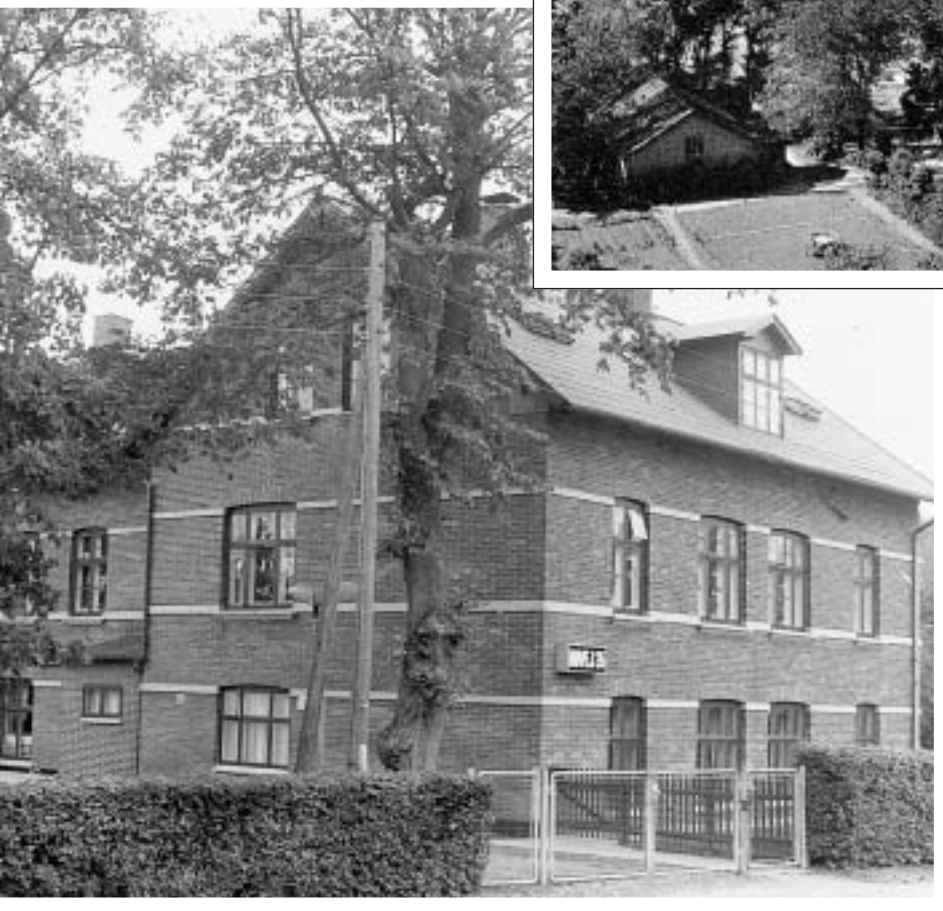
Elev børnehjem blev indviet 9. juni 1951.

Der stod så det unge forstanderpar med 30 børn og 14 medarbejdere. En debil havemand kunne gå for en krone i timen. Erna fik som medhjælpende hustru heller ikke løn, men et hustruhonorar på 1.200 kr. om året. Det har sikkert været den lavestlønnede lederfunktion i landet. Hun fik i hvert fald mindre end den debile havemand, som man oven i købet indimellem måtte købe hjælp til.

Elev børnehjem på Høvej 35, som det så ud sidst i 1950'erne

medhjælpende hustru

*Høvej 35 fra oven og
med hø i baggrunden.*

Trængsel & trivsel & et par geder

Så boede de der: forstanderparret, de omkring 30 børn og en del af de ansatte. Og så bliver de endda enige om, at de godt kan tage 10 børn mere. Heldigvis kom det aldrig på tale.

Og børnene fik pleje, og de trivedes. Tilsynet kunne konstatere, at de var forbløffende raske, og der kom får og geder på området og legeredskaber på legepladsen.

Børnene voksede, og de blev ved at være på ventetidshjem - der var ikke pladser til dem andre steder, og sådan gik der ti år. Og nu havde man så huset fuldt af pubertetsbørn og de tog plads. Der var ved at være trangt inden døre.

Ganske vist havde den unge forstander fået godkendt kørselstilskud til sin scooter, men snart var også han blevet for gammel til scooteren. De fik børn. Pladsen bliver trang, og i begyndelsen af 1960'erne begynder man at tale om en forstanderbolig.

Typehuse er så smarte, og sådan er har man bygget på institutionen Vittskøl. Det begynder at blive planlagt. Man ønsker også, at der må skaffes flere boliger til gifte medarbejdere til støtte for forstanderen, der altid er på arbejde.

Fastelavn er/var mit navn ... også på Elev børnehjem. (Personalet var dengang barneplejersker i flotte forklæder).

Carlsens nerver & sjælesorg & dækningsbidrag

I 1967 er der 11 børn mellem 2 og 7 år, 14 børn mellem 7 og 15 år og 2 over 15 år.

De ventede altså stadigvæk disse børn på, hvor de skulle hen, og tilsynsrådet skriver til direktoratet gang på gang om de store børn. Skal de blive under børneforsorgen, eller skal de under amtet. Det endte med, at man kom under amtet, men først efter en tur rundt om åndssvageforsorgen.

Man ville helst blive under statens børneforsorgsdirektorat eller amtet, men på et tidspunkt magtede amtet det ikke, og det blev åndssvageforsorgens center på Sølund i Skanderborg, der fik Elev børnehjem under sit område. Og her begynder der en opslidende kamp mellem Jysk børneforsorg og Sølund om administrationsbidraget.

Sølund ville gerne spare det ved selv at overtage administrationen. Det ville rykke tæppet væk under Jysk børneforsorgs kon-

tor, og Svend Carlsen følte også, at tæppet blev rykket væk under ham. Alt det med penge og administration gik direkte på hans nervesystem. Her var der ikke tale om regnskabsførelse og administration, her var tale om sjælesorg og finesse.

Når det var åndssvageforsorgen, der i første omgang løb af med ventetidshjemmene, skyldes det, at man var blevet klar over, hvor store børnene var blevet. De havde krav på undervisning - også førskolebørnene skulle have et sådant tilbud, og det mente man, at man havde forstand på i åndssvageforsorgen.

Så dækningsbidrag eller ej - man måtte hjælpe Elev børnehjem.

*Er hun ikke yndig ...
hun er på ventetids-
hjem, men har det
godt i ventetiden.*

Danseskole & tørretumbler & fa

Nu er der kommet en forældreforening, hvor Gitte Baling er formand, og i april 1970 kommer der et medarbejderråd.

Carlsen sørger for, at der bliver holdt danseskole. I 1969 får man en fuldautomatisk vaskemaskine (tørretumbleren kommer først i 1971). Alligevel bekendtgør fru Carlsen i november 1970, at hun kun ønsker at fortsætte som medhjælpende forstanderhustru indtil udgangen af marts 1971. Hun vil dog godt forhandle med hjemmet og Carlsen om en anden form for ansættelse, så nu bliver hun husholdningsleder ...

Børnene begynder at gå til undervisning i ungdomsskolen i Elsted, og de går i skole i Villa Kampen eller på Kroghsgadeskole.

I maj bliver tre af børnene konfirmeret i Lucas kirken.

Børnene går altså i skole, men i 1974 kan vi læse om, at skolelærerne klager over, at børnene er forsømte - at man mangler et lægetilsyn.

I juni brænder ungdomsafdelingen. Per har leget med tændstikker. Tre måneder senere læser vi, at man taler om at nedlægge børnehjemmet og overføre børnene til institutionen Granbakken i Allingåbro. Direktør Holger Horsten fra direktoratet går dog imod.

I 1978 begynder man at tage børn i aflastning. Undervisningslederen på Sølund påpeger, at bygningsforholdene er for dårlige til de efterhånden ret gamle børn.

rlige tændstikker

Julen var også i 1950'erne børnenes fest.

Bestyrelse & udlægning & en ung diakon

Slutningen af 1970'erne er besværlig og bøvet. Tilsynsrådet nedlægges, og Jysk børneforsorgs forretningsudvalg går i en periode ind som bestyrelse.

Først da processen med åndssvageforsorgens nedlæggelse er på plads, og Elev børnehjem kommer ind under Århus Amt, får institutionen igen sin egen bestyrelse med Jens Nørgård som formand.

Krøller eller ej... der holdes tale for Mona.

Kjeld & Karen & kondisti

Nørgård har ellers igen i sidste del af 1970'erne måttet i kamp for at bevare foreningens indflydelse, fordi man fra centralt hold har ønsket, at bestyrelsen skulle sammensættes af 2 medlemmer fra socialministeriet, 1 fra amtet, 1 fra kommunen og kun 2 valgt af foreningen.

Nørgård vinder. Man får ikke bare paritet, men flertal - helt op til 5 medlemmer er nu udpeget af foreningen. Det sker i 1978.

I 1977 ansætter tilsynsrådet en ung nyuddannet diakon, der har haft en del vikararbejde på hjemmet. Hun hedder Mona Engelbrecht.

Fra centralinstitutionen Sølunds side ønsker man fortsat at spare 100.000 kr. til administration. Foreningen søger til gengæld om husleje. Ved overgangen til amtet får man den første huslejekontrakt. Huslejen sættes til 69.000 kr.

Gitte Balling bliver i 1975 afløst som formand for forældrerådet af Kjeld Hedegård Larsen. Kjeld og hans kone Karen boede i Elev og havde mange lokale kontakter. Derfor bliver den første store indsamling til forældrerådets projekt en lokal begivenhed.

Alle er med i projektet, og på en weekend i september 1981 får man samlet 16.000 kr. ind til en bus.

Året efter står der en rød bus på gårdspladsen ved Elev børnehjem, og hele sognet er stimlet sammen i glæde over begivenheden.

Det bliver begyndelsen til forældreforeningens store engagement og helt fantastiske karriere som initiativtagere til indsamlinger. Det er med skiftende formænd bl.a. blevet til: en sansehøve, et terapibad med spa, et vandfald, en kondisti, en bjergsvævebane (specialudviklet af en schweizisk svævebanekonstruktør) og i skrivende stund en total fornyelse af legepladsen.

Jeg skylder at sige, at medarbejdere og forstandere altid har været engagerede i forløbet.

Dertil kommer udflugter og festdage. Forældreforeningen arrangerer møder med relevante emner og stiller sig til rådighed for nye forældre med børn på institutionen.

Et dejligt gilde & et smukt hoved & ud af vinduet

Forældrerådet var fra den første begyndelse med i planerne om at etablere et satellit-bofællesskab for nogle af de ældste børn. Tanken er første gang på bestyrelsens bord i september 1980, og tankerne om bofællesskaber for de unge er et gentagen tema i disse år – også i Jysk børneforsorg, hvor hovedbestyrelsen nedsætter en særlig arbejdsgruppe for at finde ud af mulighederne.

I september 1980 bliver Svend Carlsen sygemeldt for en længere periode, og Margit Simonsen konstitueres.

Og året efter træder Svend Carlsen af efter 31 år som forstander.

I foråret 1982 er der for første gang konfirmation i Elev kirke. Birgitte og Michael er de første konfirmander, og det bliver en dejlig dag og et dejligt gilde.

Siden er konfirmation blevet en tilbagevendende begivenhed i foråret.

Det er det år, Lars får sit smukke hoved til at sidde fast i en låge, lige mens der er uanmeldt tilsynsbesøg.

Den episode og så en episode med en pige, der får skubbet sikringen på et vindue op og falder fire meter ned – uden at komme nævneværdigt til skade – er de to største uheld i en 30-årig periode.

Men de foranledigede en standende diskussion bragt på bane: hvor sætter vi sikkerhedsgrænsen?

Skal vi armere børnehjemmet totalt for at sikre børnene og derved netop signalere, at her er vi godt nok anderledes – eller skal vi løbe en vis risiko for derved at vinde det milde indtryk af normalitet og et rigtigt hjem.

Vi valgte det sidste.

Det er svært nok at være handicappet, og skal man så oven i købet bo et sted, der ligner Horsens tugthus. Vi har valgt at løse problemerne med pædagogisk indsats, sådan som det i almindelighed er grundholdningen i vores sprogområde.

Munterhed & en sort sky & et slidt julekort

Den 1. januar 1983 tiltræder John E. Hansen som forstander. Han er dynamisk, idérig og lynhurtig, men husets ånd går han ind i med stor respekt. Munterheden tager ikke af. Børnene har fået en ny advokat og beskytter med nye og mange kræfter. Svend Carlsen kan glæde sig i sit otium.

Der var et meget ømt punkt i de første mange år – og det var de manglende forældre, eller rettere manglende forældrekontakt - en problematik, vi faktisk ikke kender mere.

Der var, som jeg skrev, kun to mere alvorlige uheld i Carlsens tid – bortset fra branden. Til gengæld var der ind imellem voldsom sorg over de forladte børn og deres længsel.

Bedst kan det beskrives med en af drengenes historie. Hvert år til jul fik han et åbent julekort fra sin faster i København. Det var dagens eller rettere julens begivenhed for ham. Vi skulle alle sammen se og læse fasters kort. Det var i øvrigt nemt gjort. Men det var lige meget, for fasters kort oversteg med flere meter selv de mest raffinerede julegaver indkøbt af medarbejderne lige netop til ham. Inden aften var fasters julekort slidt helt op.

Og så fik de en børnehave ... mon de var så fine i tøjet hver dag.

Så døde han, drengen. Han lå inde på kommunehospitalet, og Carlsens og medarbejderne var der hele tiden, og der lå en sort sky over huset og alle i det.

Det var ubærligt.

Drengen skulle dog begraves hjemme, men der måtte ikke komme nogen med fra børnehjemmet. Der måtte end ikke komme en buket med et kort, hvor der stod Jysk børneforsorg. Der måtte ikke være nogen antydning af det hjem, der havde haft drengen i 16 år!!

Denne fortælling er ikke enestående for den tid.

Derfor søgte man nu at skaffe de familieløse børn aflastningsfamilier, og det lykkedes vel også i nogen grad.

Nye toner & fru Schepelerns hus

Der melder sig nu nye toner i en udviklingsplan for institutionen.

Amtet har brug for pladser til mere plejekrævende børn, men man finder ikke de bygningsmæssige forhold egnede. Og man ønsker eneværelser.

Diskussionerne om oprettelse af en eksternt boenhed tager til.

I slutningen af 1983 sker der pludselig noget drastisk i den vestlige del af Århus. Århus Amt og Jysk børneforsorg indgår aftale om at nedlægge det hidtidige ungdomshjem Schepelernhus på Hejredalsvej i Brabrand, og der går nu bud ud til Elev børnehjem om, at både foreningen og amtet kan anbefale, at Elev børnehjem flytter adresse til de væsentlig mere velegnede bygninger i Brabrand, idet der også er tilsagn om, at ejendommen på Hejredalsvej kan ombygges for ca. 4 millioner kr.

Der er sat meget tøj i blød, men midt i det hele i december dør hjemmets højt værdsatte stedfortræder, Margit Simonsen. Pludseligt og ufatteligt – 32 år gammel. Margit, der var enke, efterlader sig en lille pige og en forstenet arbejdsplads.

Lyngåskolen meddeler, at man ikke mere kan have børnene fra Elev børnehjem.

Leif Bønning afløser Jens Nørgård som formand for bestyrelsen den 25. september 1984.

& tøj i blød

Foto: Claus Haagensen/Chili

*Birkebakkens terapi-
bad blev det store hit.*

*Birketræerne inspirere-
de til navneforandrin-
gen fra Schepelernbus
til Birkebakken.*

Hejredalsvej & Emmasvej & Skov

1984 er en travl tid for forstander, bestyrelse og Jysk børneforsorg. Byggeriet på Hejredalsvej tager fart, meget skal planlægges - ikke mindst et byggeri, der skal fremtidssikre institutionen, men også flytningen skal planlægges, og forældre og medarbejdere skal motiveres.

Alt dette lykkes godt, og den 1. oktober 1984 flytter børnene ind i det hus, som nu blev omdøbt fra »Schepelernhus« til Birkebakken. I ugen forinden havde børnene været på ferie på Strandgården i Genner.

Den 2. november samme år holdes den officielle indvielse.

I 1986 holder Erna Carlsen som husholdningsleder.

I november samme år får institutionen en henvendelse, der trækker lange spor. Amtet står med 2 svært anbringelige drenge, og hvis problemer netop er at være hyperaktive.

...fortsættes side 26

Lejligheden på Emmasvej - det blev et meget omtalt bofællesskab.

bakkevej

En pragtvilla på Skovbakkevej.

Tina viser kunst frem på Skovbakkevej.

Hejredalsvej & Emmasvej & Skov

...fortsat fra side 24

John Hansen, Birkebakken og Jysk børneforsorg/Fredehjem går ind i opgaven.

Der bliver købt en lejlighed på Emmasvej, og et støt-
teprojekt bliver sat i værk. To år senere fraflyttes Emmasvej igen efter utallige møder, trusler og sagsanlæg fra ejerforeningens side.

Nu er der blevet plads på Birkebakken, og børnene rykker herind. Men det kræver en omlægning i bofor-

holdene og oprettelse af en særlig afdeling med en struktur og pædagogik, der passer til disse børn. Afdeling »1. sal« bliver en realitet – i daglig tale får afdelingen forskellige kælenavne, bl.a. »Formel 1« og »Jyllands Ringen«

Ved en studietur i Jysk børneforsorg/Fredehjem til Amsterdam i 1989 møder vi et projekt »Home-træning«, hvor erfarne pædagoger går ud og hjælper og rådgiver forældre med hjemmeboende børn. Kort efter opstår et Hometræningsprojekt med udgangspunkt i Birkebakken – et tilbud om, at forældre med

hjemmeboende psykisk handicappede børn kan få »sparring« via løbende kontakt gennem en af Birkebakkens erfarne pædagoger.

Efter mere end 1 års intensiv søgning finder vi i midten af 1988 simpelthen det helt unikke hus til bofællesskab for de ældste af Birkebakkens beboere, og i slut-

Vinterhaven på Skovbakkevej.

bakkevej

ningen af 1988 kan 6 beboere rykke ind i dette pragtfulde hus på Skovbakkevej. Bofællesskabet er en realitet.

Da dette bofællesskab skal døgndækkes, kræver det en dispensation, og den får vi for 3 år.

Det går mere end godt. De unge mennesker stortrives i deres eget hus, og den 27. maj 1991 bevilger bestyrelsen en flagstang til Skovbakkevej, så man kan hejse flaget, fordi man er blevet et vedvarende bofællesskab.

Bjarke gør rent i to forskellige sko.

3 × Nielsen & ligestilling & bestyrelsesposter

I mellemtiden har John Hansen fået orlov, fordi amtet har brug for ham til at lede centralinstitutionen Sølund, og Mona Engelbrecht konstitueres som leder i ca. halvandet år.

Birkebo - moderne arkitektur tegnet af Kim Herforth Nielsen.

I 1989 går Leif Bønning af som bestyrelsesformand, fordi han er blevet leder af foreningens nye institution, Ellengårdens Familiepension. Jens Nørgård træder igen ind som formand indtil maj 1990, hvor undertegnede afløser Jens Nørgård, der forlader institutionens bestyrelse efter mere end 20 år.

I forældreforeningens bestyrelse afløser Helle Bach Andersen Kjeld Hedegård Larsen.

Kjeld bliver dog siddende i bestyrelsen som forældrerepræsentant, men nu som repræsentant for forældrene til beboerne på Skovbakkevej.

I november 1991 bliver Mogens Gregersen formand for forældreforeningens bestyrelse.

Selv efter oprettelsen af Skovbakkevej står man stadig med det problem, at mange af hjemmets beboere er blevet unge voksne, og der mangler det rigtige tilbud til dem.

Derfor begynder allerede nu drøftelserne om den næste satellit. Foreningen skænker grunden, da der viser sig mulighed for at kunne bygge under loven om ældreboliger. Man vælger at bede Kim Herford Nielsen - arkitektfirmaet 3 x Nielsen - om at udforme byggeriet.

I november 1993 nedsættes bestyrelsen for Birkebo, som denne nye satellitboenhed kommer til at hedde.

Først i marts 1994 kan man flytte ind i dette nye smukke hus, der rummer 10 boliger i 2 afdelinger.

I efteråret 1991 dør 2 af børnene, og et tredje barn mister en søskende. Der er sorg i huset.

I februar 1995 får John Hansen ved en reception på Århus Rådhus overrakt Århus Kommunes ligestillingspris for sit utrættelige arbejde med at sikre ligestilling af børn og unge med handicap med andre.

Hobbitten & Ringenes & Kristelig Forenings Herre

I 1997 sker der en omstrukturering i amtet, og der kommer en kontakt til os, der efter en række drøftelser fører med sig, at Sølund's børneafdeling - »Hobbitten« - nu overføres til at være en afdeling under Birkebakken.

Sådan kan en ring sluttes: Elev børnehjem, som i nogle år med modvilje var underlagt centralinstitutionen Sølund, til nu hvor en af Sølund's afdelinger kommer under Birkebakken.

Men også denne sammenkædning ser ud til at blive opløst igen. Om et års tid er amtet færdig med at bygge en ny døgninstitution i Skovby, og Hobbittens aktiviteter flytter derud selvstændigt i en ny amtsinstitution.

I slutningen af 1997 søger John Hansen igen orlov - nu med ønske om den 1. januar 1998 at tiltræde stillingen som chef for Kristelig Forening til Bistand for Børn og Unge i København. Senere meddeler han, at han ikke vender tilbage efter endt orlov - og en ny epoke i institutionens historie kan begynde.

*Hobbitten - på Sølund
i Skanderborg.*

*Et godt makkerpar
- Engelbrecht & Hansen.*

Mona & Dorte & Pressen

Den 16. december 1998 bliver Birkebakkens bestyrelse, Jysk børneforsorg/Fredshjems hovedbestyrelse og Århus Amt uden megen diskussion og med opbakning fra medarbejdere og forældre enige om at ansætte Mona Engelbrecht som Birkebakkens forstander - en stilling, hun allerede var konstitueret i.

Nu bliver Birkebakkens forstanderbolig ledig, og fra år 2000 kommer den til at danne rammen for et hjem for 4 autistiske børn. Selvom det bliver en slags ventetidshjem - fordi disse børn venter på pladser i de nye bygninger i Holberghus i Randers - så bliver det et varmt, godt og udviklende hjem.

Samme år bliver Dorte Kern formand for forældreforeningens bestyrelse - tidsnok til, at hun må stå midt i orkanens øje, da medierne begynder et stormløb imod os.

Et sådant medieshow kan virke selvforstærkende, og det bliver gentaget året efter med nye variationer uden af den grund at være mere rimelig.

På baggrund af denne erfaring har vi nu en kvalitetsrapport udarbejdet af Århus Amt liggende på vores bord - det er ikke så ringe endda.

Der er i dag 54 børn og unge indskrevet på Birkebakken og tilhørende bofællesskaber, og der er ca. 130 ansatte.

Jubilar og fødselar - har kaffen klar.

Februar 2002

Annelise Søndengaard

Formand for Birkebakkens bestyrelse

Susanne i badet. (Birkebakkens terapibadebassin).